

Jurnalism**Corpul jurnaliștilor și un Consiliu de Supraveghere a Presei – o
necesitate în România secolului al XXI-lea**

Asist. univ. drd. Cristina Dosuleanu
Universitatea Danubius din Galați
cristina.dosuleanu@univ-danubius.ro

Résumé: La presse roumaine traverse une crise profonde, à cause de la chute inquiétante de sa crédibilité. Même s'il y avait plusieurs codes deontologiques, aucun entre eux n'a pas vraiment été respecté. Après des années de longues discussions, sans rien de concret, pendant l'automne de 2009, quelques importantes organisations des médias ont réussi projeter et adopter un Code Éthique Unique, une synthèse des codes existentes en Roumanie jusqu'à ce moment. Malheureusement, l'adoption du Code Éthique Unique n'a rien changé en ce qui concerne l'attitude des journalistes et de la société. L'activité des médias se développe comme auparavant, quand le Code n'existait pas. Les journalistes ne le reconnaissent pas, ni l'autorité de ceux qui tentent l'imposer. Vu la situation, la presse roumaine ne peut pas se permettre de perdre encore du terrain, il faut rapidement faire quelque chose pour élever la crédibilité du domaine. Un coup d'oeil vers les anciennes démocraties (Etats-Unis, France, Grande Bretagne ou Italie), qui avant la Roumanie ont subi un phénomène similaire, montre sans aucun doute que l'adoption d'une Loi de la presse pourrait être un solution. Mais la chose la plus importante est peut-être la fondation d'un Corps des journalistes qui monitorise l'admission dans la profession et un Conseil de Surveillance de la Presse, qui aurait comme mission principale la résolution des réclamations au cas où on constate que l'éthique professionnelle n'est pas respectée.

Des mots clé: éthique, mass-media, crise, cod éthique.

Presa se confruntă în ultimii ani cu o scădere îngrijorătoare a încrederii populației. Un studiu efectuat în 2009 (publicat pe site-ul www.cji.ro) arată foarte clar că presa se luptă cu o acută lipsă de încredere a societății. Cercetarea realizată de Centrul de Jurnalism Independent (CJI) și Agenția de Monitorizare a Presei ActiveWatch (AMP), în colaborare cu IMAS Marketing și Sondaje în aprilie 2009 urmărea modul în care este percepută presa românească din interior și exterior, precum și căile cele mai bune de a impune respectarea normelor etice în branșă. Conform acestui studiu, normele deontologice cel mai des încălcate ar fi transmiterea de informații corecte,

citarea surselor, ascultarea tuturor părților implicate într-un conflict, solicitarea opiniei persoanei acuzate, respectarea vieții private, imparțialitatea politică, servirea interesului public, argumentarea comentariului și constanța politicii editoriale. Potrivit aceluiași studiu, experții media au explicat abaterile de la normele deontologice prin interesul pentru creșterea audienței, dorința de a transmite informația cât mai repede, salarizarea proastă a jurnaliștilor, interesele politice și economice ale patronilor, dorința jurnaliștilor de a obține prestigiu din aparițiile la televizor în calitate de comentatori care transmit propriile opinii politice și slaba calitate a pregătirii absolvenților facultății de jurnalism. O altă concluzie a cercetării a fost aceea că autoreglementarea activității jurnalistice este preferată unei legi a presei, care ar îngreuna libertatea de exprimare, precum și că ar fi necesară o sancționare a jurnaliștilor atunci când încalcă drepturile unei alte persoane.¹ Este deci clar că abaterile de la normele deontologice sunt o realitate pe care profesioniștii nu o pot nega. Mai mult, considerăm că acest lucru este un motiv substanțial pentru a determina o schimbare de mentalitate și de structură a breslei. Presa românească trebuie să facă ceva pentru a scăpa de eticheta pe care în timp i-au lipit-o politicienii din interese meschine sau oamenii simpli atunci când au constatat că ziaristii în care aveau încredere i-au trădat și că de fapt aveau și ziaristii respectivi interesele lor bine definite și consistent remunerate. Primul pas făcut de mai multe organizații profesionale a fost proiectarea și adoptarea în România a unui Cod Deontologic Unic (CDU) în luna octombrie a anului 2009.

Din păcate, existența CDU nu a schimbat cu nimic presa românească. Ca argument aducem situația creată, în noiembrie 2009, de doi ziaristi cu poziții înalte în mass-media, Sorin Roșca Stănescu și Bogdan Chirieac. Cei doi au încercat în 2009 să-l șantajeze pe șeful Agenției Naționale de Integritate, Cătălin Macovei. Doreau ca el să nu dea drumul unor informații pentru ca ei, ulterior, să poată face presiuni asupra politicienilor respectivi. Convorbirea dintre cei trei protagoniști a fost înregistrată și pusă în circulație. Scandalul a fost imens, însă pentru Bogdan Chirieac problema era și mai gravă, pentru că el nu era la prima încălcare a codului deontologic. În 2007 prin firma în care deținea 34% din acțiuni a derulat operațiuni financiare cu statul, Chirieac fiind acuzat că s-a folosit de poziția sa, senior editor la ziarul *Gândul* pentru

---

¹ Studiul, este parte a proiectului "Media Self - Regulation at Work", finanțat de CEE Trust - Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe, și a fost realizat prin intermediul a 17 interviuri în profunzime, cu durata de circa o oră, cu șapte experți media (director, redactor-șef, redactori-șefi adjuncți, editor coordonator și jurnalist/realizator de emisiune TV) și zece reprezentanți ai publicului specializat (judecători, experți în comunicare, publicitate, minorități, coordonatori de programe ONG, un director de marketing și un politician).

a obține contracte preferențiale. Mai mult, în paginile ziarului în care scria a inserat și articole în favoarea produselor pe care le comercializa. În acest fel, timp de doi ani, Chiriac a obținut contracte în valoare de 24 de milioane de euro de la statul român, caz clar de încălcare a deontologiei profesionale. Interesant este faptul că, deși la apariția scandalului în presă Chiriac și-a dat demisia de la *Gândul*, el a continuat să fie invitat în diferite talk-show-uri, în calitate de jurnalist comentator. Adică practic nu și-a pierdut calitatea de jurnalist, deși a încălcat grav orice cod deontologic din oricare țară a lumii, pentru că în oricare asemenea document este inclusă recomandarea ca jurnaliștii să nu facă uz de puterea pe care o au aceștia pentru a-și servi propriile interese economice.

Ca urmare, după scandalul din 2009, Comisia Media a Clubului Român de Presă și a Asociației Jurnaliștilor din România a luat atitudine, recomandând instituțiilor de presă și jurnaliștilor să nu îi mai prezinte pe cei doi ca "jurnaliști" sau cu orice altă titlatură care face trimitere la această meserie. Răspunsul celor doi acuzați de șantaj a fost însă franc. "Nu cred că acest Club Român de Presă este suficient de reprezentativ și a procedat suficient de corect ca să revendice dreptul de a lua calitatea de jurnalist unui jurnalist. Nici nu cred că așa ceva s-a întâmplat vreodată pe planeta asta. Eu nu cred că așa ceva se va mai întâmpla vreodată în viitor. S-a întâmplat acum, într-o țară numită România"¹, a declarat pentru agenția HotNews Sorin Roșca Stănescu. "Nu e posibil (să retragă calitatea de jurnalist, n.r.) pentru că nu ei îți conferă calitatea de jurnalist. Nu au cum să ia ceva ce nu acordă ei"², a spus și Bogdan Chiriac, citat de aceeași agenție. Practic, din aceste două răspunsuri se înțelege foarte clar că cei doi nu recunosc nicio autoritate care să-i poată sancționa, nici vreun cod deontologic de respectat, deși noul CDU a fost elaborat și adoptat în 2009 de organizațiile media, ca o sinteză din mai multe coduri deontologice existente atunci în România: Codul deontologic al Convenției Organizațiilor Media, elaborat în 2004, codurile unor organizații precum Clubul Român de Presă (CRP), Asociația Jurnaliștilor din România (AJR), Federația Română a Jurnaliștilor MediaSind, Societatea Română de Televiziune (SRTv) și Uniunea Ziariștilor Profesioniști (UZP).

Un alt caz de notorietate privind încălcarea flagrantă a normelor minime de deontologie profesională este cel al dosarului *Gazeta* de la Cluj. În 2006, mai mulți ziariști din conducerea Trustului de presă *Gazeta* au fost arestați fiind acuzați de

¹ <http://www.hotnews.ro/tags/sorin%20rosca%20stanescu>

² <http://www.hotnews.ro/tags/bogdan%20chiriac>

asociere la un grup infracțional organizat și șantaj calificat în formă continuată. În rechizitoriul făcut public pe site-ul ziarului “*Clujeanul*”, se preciza că inculpații Man Liviu Aurel, Grama Aurelian și Pârcălab Călin Dan au activat ca ziariști la diferite publicații, încă de la începutul anilor '90. În 2000 aceștia publicau la *Ziua de Nord-Vest*, publicație deținând franciza cotidianului *Ziua*. În cursul anului 2002 inculpații Man Liviu Aurel, Grama Aurelian și Pârcălab Călin Dan au înființat săptămânalele *Gazeta de Cluj*, *Ziarul de Mureș* și, respectiv, *Gazeta de Maramureș*. Sumele necesare editării și publicării fiecăruia dintre aceste ziare, de circa 200 de milioane de lei / lună au fost atrase, în principal, prin încheierea unor contracte de publicitate. Ulterior, în urma cercetărilor, s-a descoperit că principalul finanțator a fost controversatul om de afaceri Arpad Paszkany, care a și fost arestat la un an de la demararea cercetărilor. Mecanismul pus la punct de cei trei și dus la îndeplinire cu sprijinul altor ziariști era simplu. Persoana vizată era contactată de un ziarist și i se sugera că ar fi bine să aibă relații bune cu presa și să semneze un contract de publicitate. Dacă persoana refuza, se pornea o campanie de presă împotriva sa până ceda. După încheierea contractului, ziarul nu publica niciun fel de publicitate. Dacă persoana refuza să mai plătească sumele lunare conform contractului, se reliau atacurile în presă. Important este să se rețină faptul că din probele administrate a rezultat că cei trei inculpați au comis acte de șantaj și anterior anului 2004. Atunci aceștia și-au dat seama că folosind puterea presei, exista posibilitatea obținerii unor mari sume de bani, într-un timp scurt, cu eforturi și riscuri minime, prin șantajarea unor persoane. Odată cu obținerea primelor câștiguri, aceștia au realizat că profiturile pot fi mult mai mari, dacă acționează în mod organizat, pe un teritoriu cât mai larg. Atitudinea lor era cunoscută la nivel local, însă nu exista nicio autoritate a mass-media care să poată interveni, așa că planurile celor trei au mers mai departe. Acționând în mod concertat, grupul a urmărit să-și extindă activitatea în mai multe județe ale țării, pentru a avea acces la “marea publicitate”, iar acțiunea le-a reușit. Timp de doi ani au reușit să obțină prin șantaj sume uluitoare. La sfârșitul lunii octombrie 2006, au avut loc primele arestări în dosarul *Gazeta*. Au fost cercetate zece persoane în dosar, dintre care cinci erau în stare de arest preventiv. În atenția anchetatorilor au intrat ziariști și patroni de presă din Cluj, Bihor, Mureș și Maramureș. Scandalul a început după ce mai mulți oameni de afaceri, politicieni și funcționari publici au depus plângere la poliție împotriva ziariștilor de la *Gazeta*, acuzându-i de șantaj. Procurorii au stabilit că ziariștii au constituit un grup infracțional organizat, iar din anul 2004 și până în noiembrie 2006 ar fi constrâns 43 de persoane, în 53 de cazuri, să încheie contracte de publicitate cu trustul. Persoana,

despre care existau date compromitatoare dar și informații că are posibilități materiale sau ocupă o funcție importantă într-o instituție publică sau privată, devenea ținta unei campanii de presă prin intermediul ziarelor din cadrul trustului. În această situație, inculpații și învinuiții primeau sarcina de a culege informații compromițătoare despre persoana ce urma să fie șantajată, prin utilizarea surselor racolate anterior. În primul rând aceștia căutau să afle dacă subiectul a avut probleme de natură penală, dacă a fost sancționat sau are probleme la locul de muncă, iar dacă nu existau astfel de date, se căutau aspecte compromițătoare despre viața personală a victimei, a soțului/soției sau chiar a copiilor și cercului de prieteni. În cazul în care nu se obțineau nici astfel de informații, ele se inventau. În rechizitoriul s-au reținut următoarele: „Din probele administrate rezulta că inculpații, învinuiții și ceilalți membri ai grupului infracțional s-au folosit de calitatea lor de ziariști, pentru a șantaja atât persoane publice, cât și private, utilizând informații de presă în mod tendentios, cu rea-credință, activitatea lor neavând drept scop o corectă informare a opiniei publice, încalcând astfel prevederile art. 10 alin. 1 și 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, la care România este parte. Astfel, potrivit alin. 2 exercitarea dreptului la libertatea de exprimare, comportă îndatoriri și responsabilități, putând fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni, prevăzute de lege, (...) pentru protecția reputației sau drepturilor altora. De altfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, s-a pronunțat în repetate rânduri, (de pildă în cauzele Nilsen și Johnsen contra Norvegiei, Pedersen și Badsgard contra Danemarcei, Krone Verlag Gesellschaft M.B.H. și Gerhard Walter contra Austriei), stipulând că elementul determinant, pentru ca afirmațiile să se bucure de protecția art. 10, trebuie să fie buna credință a autorului afirmațiilor care afectează reputația părții vătămate. În mod constant CEDO amintește că din cauza datoriiilor și răspunderilor legate de exercitarea libertății de exprimare, protecția oferită de art. 10 al Convenției ziariștilor este subordonată condiției că interesele acționează cu bună credință astfel încât să ofere informații exacte și demne de încredere cu respectarea deontologiei jurnalistice (Radio France împotriva Franței nr. 53984/00)”¹.

Judecat inițial la Cluj, dosarul *Gazeta* a ajuns apoi la Curtea de Apel Galați. Cererea de strămutare a fost solicitată de inculpați care acuzau faptul că asupra judecătorilor de fac presiuni prin intermediul celorlalte ziare din Cluj. Curtea de Apel Galați a considerat că probele administrate în dosar sunt valabile, și a trimis dosarul spre judecare Tribunalului Brăila. Surpriză însă. Aici probele din dosar nu au mai fost

---

¹ http://old.clujeanul.ro/cotidian/fileadmin/user_upload/2007/0701_Rechizitoriu_Gazeta.pdf, p. 8

valabile, iar dosarul a fost retrimis la DIICOT, cauza nefiind soluționată nici astăzi. Cu tot acest scandal, care durează de patru ani, *Gazeta de Cluj* încă există și funcționează legal. În decembrie 2009, întreaga echipă anunțase că-și va da demisia. Deși atunci Augustin Stanciu, redactorul șef, spunea că, după ce va pleca de la *Gazeta de Cluj* va face declarații de presă, acest lucru nu s-a mai întâmplat. De altfel, deși se anunțase demisie în bloc, în final doar unii au plecat. Nefiind finalizat procesul, ziaristii acuzați, care au fost și arestați, acum sunt liberi, scriu în continuare, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat.

Motivul pentru care se întâmplă așa ceva este foarte simplu: o lege, adică CDU, pe care nu are cine să o aplice, adică să impună aplicarea ei, nu este respectată. Pentru comparație reținem dintr-un document de breaslă american: “Adoptarea unui statut nu încheie procesul legislativ. Oficialitățile din ramurile executive trebuie să interpreteze adesea statutele prin reguli administrative. (...) Legea administrativă, regulile și deciziile agențiilor administrative (Comisia Federală de Comunicații și Comisia Federală de Comerț) domină câteva zone ale legii comunicării. Agențiile administrative au fost create de legislatori pentru a supraveghea activitățile specializate care cer mai multă atenție. Agențiile adoptă reguli și mediază dispute, fiind autorizate prin statute” (Middleton, 2002, p. 19). Așa consideră specialiștii americani și practic acest lucru ar trebui să se întâmple și în România. Pe lângă acel CDU, care ar trebui să aibă putere de lege, sau să facă parte dintr-o lege a presei, ar mai fi nevoie de un Consiliu de Supraveghere a Presei, care să ia atitudine și să poată sancționa la nevoie în situațiile în care se încalcă CDU, dar ar fi nevoie și de un Corp al jurnaliștilor, care să supravegheze modul în care acced la această profesie cei interesați. Organizații similare funcționează în unele dintre cele mai vechi democrații ale lumii, iar societatea a acceptat limitele impuse presei de lege fără să facă din acest lucru o încălcare inadmisibilă a dreptului la informare și liberă exprimare.

În SUA, prima țară care a avut o școală de jurnalism, înființată în 1908 și unde se practica depunerea unui legământ de corectitudine, *Crezul jurnalistului*, propus de Walter William, există legi care impun anumite limite presei. În Statele Unite există trei coduri deontologice aplicate de trei organizații, Societatea Americană a Editorilor, Societatea Jurnaliștilor Profesioniști și Asociația de Presă a Managerilor Editori, care oferă linii directoare în privința tratării informațiilor, dar există și legi care incriminează insulta și calomnia, care limitează drepturile jurnaliștilor în acțiunile lor de documentare. Clifford G. Christians susține că restricțiile tind să-i facă pe ziaristi să se simtă încorsetați, dar climatul cultural contemporan cere ca

jurnalisticul să fie rezervat și sobru. De asemenea, specialistul american amintit mai susține că nu se poate lua o decizie unitară privitoare la etica mass-media pentru că fiecare caz trebuie judecat independent, iar jurnalisticul trebuie să ia decizii personalizate ținând cont de responsabilitatea sa socială, de datoria sa față de societate, considerată crucială în secolul XXI. Jurnalisticul trebuie să știe în permanență față de cine este îndatorat moral: față de el însuși pentru menținerea integrității, față de cititori, față de firmă, față de colegii de breaslă, față de societate. Și aici este vorba de responsabilitatea socială, considerată ca având o importanță crucială în secolul al XXI-lea.

În Europa, prima preocupare pentru elaborarea unui cod deontologic al presei a apărut abia după Primul Război Mondial, în 1918, când, la Paris, a fost adoptată *Charta datoriilor profesionale ale ziaristicilor francezi*. Acesta este un document rămas până astăzi de referință în „normarea“ și exercitarea profesiei de ziarist, la nivel continental, ale cărui prevederi se regăsesc, într-o formă sau alta în toate documentele de reglementare a activității presei. De menționat este și faptul că în Franța exista o lege a presei votată de Parlament încă din 1881, ea fiind valabilă și azi. Prin această lege sunt stabilite aproape toate limitele jurnalisticului de calitate. Sindicatul Național al Jurnalisticilor din Franța a publicat, pe propriul site, (www.snj.fr) *Charta datoriilor profesionale ale ziaristicilor francezi*, care a fost elaborată și adoptată în 1918 și apoi revizuită în 1938, înainte de cea de-a doua conflagrație mondială.

“La charte des devoirs professionnels des journalistes français

Un journaliste, digne de ce nom,

- ▀ prend la responsabilité de tous ses écrits, même anonymes;
- ▀ tient la calomnie, les accusations sans preuves, l’altération des documents, la déformation des faits, le mensonge pour les plus graves fautes professionnelles;
- ▀ ne reconnaît que la juridiction de ses pairs, souveraine en matière d’honneur professionnel;
- ▀ n’accepte que des missions compatibles avec la dignité professionnelle;
- ▀ s’interdit d’invoquer un titre ou une qualité imaginaires, d’user de moyens déloyaux pour obtenir une information ou surprendre la bonne foi de quiconque;
- ▀ ne touche pas d’argent dans un service public ou une entreprise privée où sa qualité de journaliste, ses influences, ses relations seraient susceptibles d’être exploitées;
- ▀ ne signe pas de son nom des articles de réclame commerciale ou financière;

- ▀ ne commet aucun plagiat, cite les confrères dont il reproduit un texte quelconque;
- ▀ ne sollicite pas la place d'un confrère, ni ne provoque son renvoi en offrant de travailler à des conditions inférieures;
- ▀ garde le secret professionnel;
- ▀ n'use pas de la liberté de la presse dans une intention intéressée;
- ▀ revendique la liberté de publier honnêtement ses informations;
- ▀ tient le scrupule et le souci de la justice pour des règles premières;
- ▀ ne confond pas son rôle avec celui du policier"¹.

Realitatea presei din Franța a impus încă din 1936 înființarea unei *Comisii a jurnaliștilor profesioniști acreditați*, care controla jurnalismul prin jurnaliști, așa cum se explica într-un buletin al Sindicatului Național al Jurnaliștilor în numărul din ianuarie 1936, se precizează pe site-ul Sindicatului. Componenta primei Comisii a jurnaliștilor acreditați a fost numită de ministrul Muncii, organizația primind și un spațiu în care să-și desfășoare activitatea, în mai 1936. Georges Bourdon, cel care a fost președintele Sindicatului Național al Jurnaliștilor din 1922, declara atunci că jurnalismul este din acel moment o profesie organizată, adică limitată, și că jurnaliștii nu trebuie să cunoască decât două frontiere, aceea a profesiei și a aceea a moralității. De asemenea, în revista *Jurnalitul* se mai preciza atunci că legea va asigura pe viitor protecția jurnaliștilor așa cum se întâmplă cu avocații și medicii. Primele alegeri în cadrul acestui organism au avut loc pe 19 decembrie 1937, alegeri la care au participat toate organizațiile din mass-media. De reținut din acest caz este că, deși exista un cod etic al jurnaliștilor și o lege a presei, în 1936 s-a simțit nevoia constituirii Comisiei jurnaliștilor profesioniști acreditați pentru a pune ordine în breaslă. Cu toate acestea, așa cum precizează și Sorin

¹ Apud www.snj.fr, *Charta datoriilor profesionale ale ziariștilor francezi*.

Un jurnalist, demn de acest nume,/ își asumă responsabilitatea pentru tot ce scrie, chiar și pentru articolele nesemnate;/ în ce privește calomnia, acuzațiile fără probe, falsificarea documentelor, deformarea faptelor, minciunile sunt unele dintre cele mai grave greșeli profesionale;/ nu va recunoaște decât judecata colegilor săi, suverană în domeniul moralei profesionale;/ nu va accepta decât sarcini compatibile cu demnitatea sa profesională;/ îi este interzis să invoce un titlu sau o calitate imaginară, să folosească mijloace neloiale pentru a obține infirmații sau să surprindă buna credință a oricui;/ nu va primi bani dintr-un serviciu public sau de la o întreprindere privată unde calitatea sa de jurnalist, influențele sale, relațiile ar fi susceptibile de a fi exploatare;/ nu va semna cu numele său reclame comerciale sau financiare;/ nu va plagia, va cita confrății cărora le reproduce textele;/ nu va solicita locul unui confrate, nici nu va provoca concedierea lui oferindu-se să lucreze în condiții inferioare;/ va păstra secretul profesional;/ nu va utiliza libertatea presei în scop personal;/ va cere libertatea de a-și publica cinstit informațiile;/ va considera onoarea și grija pentru adevăr cele mai importante reguli ;/ nu va confunda rolul său cu acela al unui polițist. (traducerea noastră).

Preda, ziaristii au totuși probleme de imagine în Franța, dar acolo s-a dispus foarte clar între problemele jurnaliștilor și problemele presei.

Marea Britanie nu dispune de o lege generală a presei, dar există peste 250 de texte de lege care se referă la limitarea difuzării informației, precizează Dumitru Titu Popa (2000). Soluțiile și procesele de presă sunt, în mod obișnuit, de ordin civil; fără relevanță penală, fără a-i crea gazetarului dosar penal („cazier“). Marea Britanie are un cod deontologic, în care predomină verbul „trebuie”, și are prevederi stricte, atât în domeniile reglementate în toate țările, dar și în domeniul economic, de exemplu, unde se scrie foarte clar că ziaristul nu are voie să profite de informațiile aflate pentru a face profit la bursă. Tot acest cod definește foarte clar și noțiunea de interes public. De reținut și în acest caz că toate neregulile presei englezești sunt judecate de Comisia de plângeri împotriva presei (P.C.C.), un organism creat de profesioniștii mediilor de informare publică, al cărui scop este să analizeze cazurile de încălcare de către presă a normelor deontologice în raport cu publicul sau instituțiile publice și private. Mai precis, P.C.C. contribuie la o mai riguroasă „autodisciplină a presei britanice”, al cărei principiu deontologic se bazează pe autocontrol și autoreglare a activității jurnalistice, a managementului general: redacțional-economic-funcțional. Această formă de monitorizare și evaluare a presei a fost înființată în 1953 și s-a numit Consiliu al presei. După 1990 s-a constatat că devenise inefficient și s-a transformat în Comisia de plângeri împotriva presei, care a redactat și un nou cod deontologic, cel mai strict din Europa. Noul cod deontologic al Marii Britanii poate fi consultat pe site-ul Comisiei de plângeri, <http://www.pcc.org.uk/cop/practice.html>. În Italia situația este similară cu cea din Franța. Există o lege a presei, dar și un Ordin Național al Ziaristilor Italiani, care judecă situațiile neclare din punct de vedere moral și monitorizează evoluția domeniului mass-media. În vara anului 1998, în Italia a fost elaborat și promulgat un nou cod deontologic național, în 13 articole de către Ordinul Național al Ziaristilor Italiani și Autoritatea de protejare a datelor privind persoanele. Codul este integrat într-o lege - privind protecția datelor individuale, din 1996 - deci într-un act juridic constrângător-punitiv, a cărui aplicare întocmai este asigurată de organisme specializate ale statului și nu de organizațiile profesionale în exclusivitate. Caracterul ofensiv, constrângător, al codului italian rezultă și din dispozițiile normelor adoptate: ziaristul trebuie să-și dezvăluie profesia și identitatea, în timpul investigațiilor întreprinse, cu excepția cazurilor când viața i-ar fi în pericol sau dezvăluirea identității ar compromite ancheta, iar toate acestea nu au fost considerate de jurnaliști inacceptabile pentru că le-ar fi îngrădit libertatea.

Ca urmare, considerăm că un mod în care s-ar putea ameliora această problemă a credibilității presei în România ar fi înființarea unui Consiliu de Supraveghere a Presei, și înființarea, prin lege, a unui Corp al jurnaliștilor, în care admiterea ca profesionist să-ți dea dreptul la un certificat de liberă practică, Corp al jurnaliștilor care să se ghideze în activitate după acel CDU deja adoptat. Un asemenea demers pare complicat, dar asemenea organisme de supraveghere există în țările cu democrații solide, așa cum am arătat.

Practic ar trebui ca la nivel național să nu te poți angaja ca ziarist decât dacă obții această calitate de la un for național, Corpul jurnaliștilor, iar plângerile împotriva presei să fie judecate de către un Consiliu de Supraveghere a Presei. Acest for ar trebui să aibă ca membri reprezentanți ai tuturor organizațiilor și asociațiilor din țară, tocmai pentru ca aplicarea unei decizii a Consiliului să nu se mai împiedice de orgolii. Ziariștii, la absolvirea unei facultăți, ar trebui să depună un jurământ, propunem noi jurământul scris de americanul Walter William în 1908, anul când a înființat prima școală de jurnalism din lume. Promovarea licenței și acest jurământ ar trebui să le asigure un certificat de practică, un atestat oferit de Corpul jurnaliștilor. În momentul angajării, oricare instituție de presă ar trebui să-i solicite acel certificat. Pentru jurnaliștii care nu au absolvit o facultate de profil, obținerea certificatului să se facă la recomandarea organizației care îl angajează sau pur și simplu printr-o cerere anexată unui dosar cu documentele necesare, din care să reiasă necesitatea obținerii certificatului. Când se obține certificatul, să se depună și jurământul. Abaterile morale ale jurnaliștilor vor fi apoi judecate de Consiliul de Supraveghere a Presei, iar în situația în care se încalcă CDU jurnalistul să fie sancționat, sancțiunea maximă putând fi retragerea certificatului de liberă practică în presă, ceea ce ar duce și la pierderea locului de muncă. În acest fel, niciun ziarist pătat nu va mai putea spune că acel Consiliu de Supraveghere a presei nu este reprezentativ și că nu are dreptul să-i retragă titlul de jurnalist. Așa cum medicilor și avocaților li se dă dreptul de liberă practică după examene și treceri prin tot felul de filtre, tot așa cred că ar trebui să se întâmple și cu breasla jurnaliștilor pentru profesionalizarea practicienilor, pentru readucerea credibilității presei la un nivel ridicat. Tot prin lege ar trebui interzis ca un jurnalist căruia i s-a retras acreditarea pentru abateri grave de la legile morale, să-și poată depune din nou dosarul la Corpul jurnaliștilor și să redevină jurnalist acreditat. Așa cum un polițist, odată exclus pentru nereguli, nu mai este primit în sistem, așa și jurnaliștii, dacă au greșit grav, să nu mai primească acreditare. În privința ziarelor și a patronilor acestora, propunem ca toate mediile care se supun reglementărilor hotărâte de Consiliul de Supraveghere a Presei și

Corpului jurnaliștilor să aibă lângă caseta redacțională o siglă care să ateste monitorizarea acelei publicații de către jurnaliști, iar cititorul să aibă o siguranță a calității informațiilor.

Anexe

Walter William's Journalist's Creed, 1908

This creed was written by Walter Williams (1864-1935), the man who founded the world's first school of journalism at the University of Missouri and perhaps contributed more toward the promotion of professional journalism than any other person of his time.

I believe in the profession of Journalism.

I believe that the public journal is a public trust; that all connected with it are, to the full measure of responsibility, trustees for the public; that acceptance of lesser service than the public service is a betrayal of this trust.

I believe that clear thinking, clear statement, accuracy and fairness are fundamental to good journalism.

I believe that a journalist should write only what he holds in his heart to be true. I believe that suppression of the news, for any consideration other than the welfare of society, is indefensible.

I believe that no one should write as a journalist what he would not say as a gentleman; that bribery by one's own pocket book is as much to be avoided as bribery by the pocketbook of another; that individual responsibility may not be escaped by pleading another's instructions or another's dividends.

I believe that advertising, news and editorial columns should alike serve the best interests of readers; that a single standard of helpful truth and cleanness should prevail for all; that supreme test of good journalism is the measure of its public service.

I believe that the journalism which succeeds the best-and best deserves success-fears God and honors man; is stoutly independent; unmoved by pride of opinion or greed of power; constructive, tolerant but never careless, self-controlled, patient, always

respectful of its readers but always unafraid, is quickly indignant at injustice; is unswayed by the appeal of the privilege or the clamor of the mob; seeks to give every man a chance, and as far as law, an honest wage and recognition of human brotherhood can make it so, an equal chance; is profoundly patriotic while sincerely promoting international good will and cementing world-comradeship, is a journalism of humanity, of and for today's world.

Crezul jurnalistului – Walter William, 1908

Acest Crez a fost scris de Walter William (1864-1935), omul care a fondat prima școală de jurnalism din lume la Universitatea Missouri și posibil că a contribuit cel mai mult la promovarea profesiei de jurnalist mai mult decât orice altă persoană a timpului său.

Cred în profesia de jurnalist.

Cred că un ziar pornește de la premisa încrederii publice; tot ce are legătură cu ziarul trebuie să aibă maximă responsabilitate socială, încrederea publicului; oferirea unor servicii mai proaste către public înseamnă o trădare a încrederii publicului.

Cred că o gândire și o exprimare clară, acuratețea și corectitudinea sunt fundamentale pentru un jurnalism de calitate.

Cred că un jurnalist trebuie să scrie numai ceea ce crede în sufletul său că e adevărat. Cred că interzicerea știrilor, pentru orice considerație sau interes al societății, este de neiertat.

Cred că nimeni nu trebuie să scrie ca jurnalist ceea ce nu ar putea să spună ca gentleman; mita în propriul portmoneu este tot atât de interzisă ca mita din alt portmoneu; ziaristul trebuie să-și asume responsabilitatea individuală pentru toate dezbaterile.

Cred că publicitatea, știrile și editorialele ar trebui să servească cel mai bine interesele cititorilor; ar trebui să existe un singur standard al adevărului util și clar pentru toți; testul suprem al jurnalismului de calitate este măsura în care servește binele public.

Cred că jurnalismul de succes se face pentru succesul personal, teama de Dumnezeu și onoare; ziaristul trebuie să fie puternic independent; să nu fie lacom de putere; trebuie să fie constructiv, tolerant dar niciodată fără grijă, autocontrolat, răbdător,

întotdeauna respectuos cu cititorii săi dar mereu fără teamă, să se indigneze din cauza nedreptăților, dar să nu fie afectat de tentația privilegiilor sau de zvonurile mulțimii; trebuie să dea tuturor o șansă, în ceea ce privește legea, să primească o plată cinstită și recunoașterea breslei; trebuie să fie profund patriot și complet sincer în promovarea bunăvoinței internaționale, bunei credințe la nivel mondial a domeniului mass-media, acesta este un jurnalism al umanității pentru ziua de astăzi. (traducerea noastră)

Bibliografie:

Christians, Clifford, G. (2001). *Etica mass-media. Studii de caz*. Iași: Polirom.

Middleton, Kent (2002). *Legislația comunicării publice*. Iași: Polirom.

Popa, Dumitru Titus (2000). *Deontologia profesiei de ziarist*. București: Norma.

Preda, Sorin (2006). *Jurnalismul cultural și de opinie*. Iași: Polirom.

http://old.clujeanul.ro/cotidian/fileadmin/user_upload/2007/0701_Rechizitoriu_Gazeta.pdf.

http://old.clujeanul.ro/cotidian/articol/Cluj/Comunicatul_trustului_GAZETA.html.

http://old.clujeanul.ro/cotidian/fileadmin/user_upload/2007/0701_Rechizitoriu_Gazeta.pdf.

<http://www.pcc.org.uk/cop/practice.html>.

<http://portal.unesco.org>, secțiunea Professional Standards and Code of Ethic, Codes of Ethics.